

Vergaderjaar 2022–2023

27 863

Betalingsverkeer

Nr. 133

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 december 2022

Bij het commissiedebat over de digitale euro van 23 november jl. (Kamerstuk 27 863, nr. 132) heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over de stand van zaken van experimenten met digitaal centralebankgeld (*central bank digital currencies, CBDC*) in Japan, Zweden en Zwitserland. Met deze brief doe ik deze toezegging gestand. De informatie die u in deze brief vindt is gebaseerd op publieke en openbare informatie. Alle betreffende centrale banken benadrukken dat de vraag of een door de staat uitgegeven digitale munt moet worden ingevoerd, een politieke beslissing dient te zijn.

Japan

De Bank of Japan (*BoJ*) onderzoekt sinds een aantal jaar de mogelijkheden, kansen en risico's van digitaal centrale bankgeld. Op de website van de BoJ is uitgebreide documentatie beschikbaar over het werk dat de BoJ uitvoert op dit vlak.¹ Het is belangrijk om hierbij te vermelden dat, net zoals in de EU, besluitvorming over het implementeren van CBDC in Japan nog moet plaatsvinden.

De BoJ geeft aan dat een mogelijke CBDC drie doelen kent: de toevoeging van een publiek betaalmiddel naast contant geld, het ondersteunen van private betaaldiensten en het ontwikkelen van een toekomstbestendig betaal- en afwikkelstelsel. De BoJ identificeert vijf globale randvoorwaarden: universele toegang, veiligheid, (operationele) weerbaarheid, de mogelijkheid om *instant payments* uit te voeren en interoperabiliteit. Daarnaast noemt de BoJ een aantal belangrijke aandachtspunten die moeten worden geadresseerd: de effecten voor prijsstabiliteit en financiële stabiliteit, het stimuleren van innovatie, het beschikken over waarborgen voor privacy en gegevensbescherming en de mogelijkheid om grensoverschrijdende betalingen te kunnen doen.

¹ <https://www.boj.or.jp/en/paym/digital/index.htm/#p01>.

In 2021 is de BoJ begonnen met de eerste fase in de ontwikkeling van een CBDC: het uitvoeren van experimenten. De bank heeft voorbereidingen getroffen om de technische haalbaarheid te testen van de kernfuncties en kenmerken die nodig zijn voor CBDC. In de eerste fase heeft de BoJ een testomgeving ontwikkeld voor het CBDC-systeem en experimenten uitgevoerd op het gebied van uitgifte, distributie en *settlement*. Vervolgens is in maart 2022 de tweede fase begonnen van het experiment, waarbij de testomgeving in gebruik is genomen en mogelijke uitdagingen en obstakels worden onderzocht. Parallel aan deze reeks aan experimenten heeft de BoJ een zogeheten «*Liasion and Coordination Committee on Central Bank Digital Currency*» opgericht. De BoJ zal, via dit comité, verdere updates verstrekken over toekomstige experimenten en tegelijkertijd in gesprek treden met de private sector en de overheid over stappen om een toekomstige uitrol van CBDC te versoepelen.

Box: retail versus wholesale

De focus bij de digitale euro ligt op het retail-gebruik. Het gaat over transacties tussen burgers en bedrijven.

CBDC-transacties tussen financiële instellingen wordt ook wel wholesale-gebruik genoemd. In feite bestaat de digitale euro al voor wholesalegebruik: banken en andere aangesloten financiële instellingen houden digitale tegoeden aan bij het Eurosysteem, waar DNB en de ECB onderdeel van uitmaken. Banken verrichten onderlinge betalingen in centralebankgeld via het betaalsysteem van het Eurosysteem (TARGET2) en effecten worden in centralebankgeld afgewikkeld via T2S.

Ook in deze domeinen kunnen nieuwe technologieën innovatie voortbrengen, die het financiële systeem als geheel veiliger en efficiënter kunnen maken. Zo wordt er geëxperimenteerd met *distributed ledger*-technologie (DLT) voor het grensoverschrijdend overboeken van effecten zoals obligaties. Dit kan risico's, zoals het tegenpartijrisico, bij dergelijke transacties verkleinen en transacties versnellen².

Zwitserland

Ook de Zwitserse centrale bank (SNB) is momenteel bezig met experimenten op het vlak van CBDC. Dit zijn experimenten die betrekking hebben op wholesale-CBDC (zie box 1). Zo heeft de SNB, in samenwerking met de Bank for International Settlements (BIS) en de financiële marktinfrastructuurbeheerder SIX, het project *Helvetia* gelanceerd. Het project onderzoekt hoe centrale banken in de toekomst de afwikkeling van digitaal centralebank geld kunnen aanbieden op basis van DLT.

Fase één van het project bouwde voort op de testomgevingen van het Zwitserse *real-time* bruto vereffeningssysteem het – SIX Interbank Clearing (SIC) systeem – en SIX Digital Exchange (SDX), een platform voor de handel en afwikkeling van zogeheten *tokenized* activa. De tweede fase breidde de werkzaamheden in fase één uit door (i) commerciële banken³ aan het experiment toe te voegen en (ii) integratie van digitale wholesale-valuta van de centrale bank; en (iii) de uitvoering van transacties van het begin tot eind.

² Project Jura: cross-border settlement using wholesale CBDC (bis.org).

³ Credit Suisse, Goldman Sachs, BS, en Hypothekarbank Lenzburg.

De tweede fase van het project is afgerond in januari 2022. Het project toont onder meer aan dat wholesale CBDC's kunnen worden geïntegreerd met bestaande bankstructuren- en processen van commerciële en centrale banken. Bovendien toonde het aan dat het uitgeven van een wholesale CBDC op een DLT-platform dat wordt beheerd en eigendom is van een bedrijf uit de particuliere sector, haalbaar is onder de huidige Zwitserse wetgeving.⁴ De SNB benadrukt ten slotte dat de huidige experimenten geen commitment van de bank is voor het daadwerkelijk uitgeven van een wholesale CBDC.

Zweden

De Zweedse centrale bank (*Riksbank*) is in Europa voorloper op het gebied CBDC-experimenten. In februari 2021 is de tweede fase van het zogeheten e-Krona pilot van start gegaan. Het doel van deze pilot was om de technische oplossing die in het project is ontwikkeld verder te onderzoeken en te testen. Tegelijkertijd wordt er mogelijk ook onderzoek gedaan rondom het mogelijke wettelijke kader rond de e-Krona. Zo is er onder meer onderzocht of een e-Krona offline zou kunnen functioneren, alsook hoe banken en andere betalingsdienstaanbieders in het e-Krona betaallandschap kunnen worden geïntegreerd.

Het laatste is onder meer getest in samenwerking met de Zweedse bank *Handelsbanken* en het Finse techbedrijf *Tietoenvry*. De tests hebben bijvoorbeeld aangetoond dat het mogelijk is om een potentiële e-Krona te integreren in de interne systemen die de banken vandaag de dag hanteren, en dit zou het voor hun klanten mogelijk maken om geld op hun bankrekening in te wisselen voor e-Krona, en vice versa.

Zweden heeft een wet aangenomen, waarmee het parlement een finaal oordeel krijgt over het besluit tot invoering van de e-Krona. Het Zweedse parlement voert in dat kader momenteel een onderzoek uit naar de rol van de overheid in de betaalmarkt de noodzaak voor een Zweedse CBDC⁵. De technische voorbereiding op de e-Krona, inclusief de ontwerpkeuzes, wordt door de *Riksbank* uitgevoerd.

Totstandkoming selectie van private partijen bij de ontwikkeling van prototypes

Tot slot ga ik graag nader in op de ontwikkeling van prototypes door de ECB en de positie van het bedrijf Amazon daarin, hetgeen ook aan de orde kwam tijdens commissiedebat digitale euro van 23 november jl.

De ECB schreef al in april 2022 voor de ontwikkeling van deze prototypes een open tender uit, voor vijf typen uses cases. Op basis hiervan heeft de ECB vijf partijen aangewezen. Naast Amazon gaat het hierbij om CaixaBank, Wordline, European Payments Initiative en Nexi.⁶

Na bekendmaking van deze vijf partijen heb ik de zorgen van de Kamer en mijzelf over het aanwijzen van Amazon onder de aandacht gebracht bij de president van de ECB, zoals ik al in het verslag van de Eurogroep van 3 en 4 oktober⁷ schreef. Ik heb, samen met een aantal andere Ministers, in de Eurogroep kritische kanttekeningen geplaatst bij de selectie van Amazon, in het licht van het beleidsmatige doel van de digitale euro om de

⁴ Project Helvetia Phase II: Settling tokenised assets in wholesale CBDC (bis.org).

⁵ Statens roll på betalningsmarknaden – Regeringen.se.

⁶ Meer informatie is beschikbaar op de website van de ECB: <https://www.ecb.europa.eu/paym/intro/news/html/ecb.mipnews220916.en.html>.

⁷ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1901.

afhankelijkheid van buitenlandse, private partijen te verkleinen. De ECB heeft in reactie hierop aangegeven dat het gaat om een pilot, waarvoor de bedrijven geen vergoeding krijgen en dat alle informatie over de pilots openbaar wordt. Hierbij wordt ook rekening gehouden met een gelijk speelveld voor andere bedrijven. De bedrijven die meedoen aan de pilot krijgen geen voorrangspositie of ander toekomstig voordeel.

De ontwikkeling van deze prototypes vindt plaats in het kader van de onderzoeksfase. Het doel is om te testen hoe achterliggende infrastructuur geïntegreerd kan worden met prototypes die zijn ontwikkeld door bedrijven met ervaring met de ontwikkeling van betaaldiensten. Het betekent niet dat deze partijen straks daadwerkelijk een rol gaan spelen bij de verdere ontwikkeling van de digitale euro. De ECB heeft het Europees Parlement en de Eurogroep op 7 december jl. nader geïnformeerd over het proces rondom de ontwikkeling van prototypes.⁸ Daarin benadrukt de ECB de vrijblijvendheid van deze experimenten.

Vanzelfsprekend zal ik uw Kamer op de hoogte houden van de laatste ontwikkelingen rondom de digitale euro. Ik zal uw Kamer, conform een eerdere toezegging⁹, informeren over alle relevante ontwikkelingen rondom de digitale euro die hebben plaatsgevonden sinds mijn brief van 22 november 2022.¹⁰

De Minister van Financiën,
S.A.M. Kaag

⁸ Zie: <https://www.ecb.europa.eu/paym/intro/news/html/ecb.mipnews221207.nl.html>.

⁹ In juni 2020 is mijn voorganger tijdens een notaoverleg met uw Kamer in gesprek gegaan over de toekomst van ons geldstelsel. Mede naar aanleiding van de motie van het lid Alkaya informeer ik uw Kamer voortaan halfjaarlijks over dit onderwerp (Kamerstuk 35 107, nr. 6).

¹⁰ Kamerstuk 27 863, nr. 106.